

Nazwa jednostki prowadzącej kierunek: Instytut Filologii Polskiej UJK, Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski

Kierunek: filologia polska

Rok studiów: III, studia stacjonarne, jednolite magisterskie 5-letnie

Przedmiot: **Literatura powszechna (II połowa XIX i początek XX wieku)**

Wymagania wstępne: zaliczenie przedmiotów: literatura starożytna, literatura powszechna (od średniowiecza do oświecenia), literatura powszechna (I połowy XIX w. – romantyzm).

Forma zajęć: ćwiczenia (30 godzin)

Liczba punktów ECTS:

Założenia i cele przedmiotu:

Zapoznanie z głównymi prądami literackimi Europy i z najwybitniejszymi dziełami literatury światowej drugiej połowy XIX wieku i początku wieku XX, zwłaszcza w aspekcie ich wpływu na rozwój polskiej literatury modernistycznej. Przybliżenie literatury wybranych kręgów kulturowych: Francji, Anglii, Rosji, krajów skandynawskich.

Zapoznanie z dominującymi w sztuce europejskiej przełomu wieków poglądami na temat celów i zadań literatury oraz twórczością najwybitniejszych pisarzy tego okresu.

Doskonalenie umiejętności analizy pozytywistycznych i młodopolskich utworów literackich w kontekście zjawisk europejskich.

Metody dydaktyczne:

Praca z tekstem, analiza i interpretacja dzieła literackiego, heurystyka, dyskusja na temat problemów kulturowo-filozoficznych i socjologicznych okresu realizmu i *fin de siècle*'u; elementy wykładu osoby prowadzącej przedmiot i samodzielna praca studentów (przygotowywanie referatów na temat poszczególnych autorów, utworów lub zagadnień historycznoliterackich).

Forma i warunki zaliczenia przedmiotu:

zaliczenie z oceną.

Treści programowe:

- Zilustrowanie – poprzez analizę wybranych powieści – procesu przemian w powieści europejskiej i jej ewolucji od poetyki romantyzmu, poprzez poetykę realizmu, do naturalizmu.
- Przybliżenie doktryn estetycznych, założeń programowych, wyznaczników światopoglądowych i cech wybranych prądów i tendencji literatury światowej drugiej połowy XIX wieku i początku wieku XX: parnasizm; realizm; naturalizm; estetyzm; dekadentyzm; hedonizm; dandyzm (jako awangarda artystyczna i obrazoburcze postawy obyczajowe); impresjonizm w malarstwie, poezji i prozie; wyznaczniki światopoglądu symbolicznego (podłoże filozoficzne i konsekwencje poetyckie)

światopoglądu symbolistów: zasada analogii, ekwiwalentyzacji, sugestii, mówienia „nie-wprost” itp.); ekspresjonizm w malarstwie, literaturze i filmie.

- Wyjaśnienie ideału narracji bezosobistej (skrajny obiektywizm) w powieści francuskiej oraz koncepcji realizmu bezosobowego w prozie Gustawa Flauberta. Znaczenie pojęcia *bovaryzm*. Koncepcja „powieści eksperymentalnej” Emila Zoli. Naturalizm w dramacie europejskim.
- Ukazanie konsekwencji naturalizmu dla rozwoju powieści europejskiej: elementy polifonii powieściowej (i typu bohatera) w twórczości Fiodora Dostojewskiego (np. *Zbrodni i kary*); tzw. powieść jednej sprawy – *Lord Jim* Conrada.
- Ukazanie wpływu nowych prądów literackich i przemian w poetyce powieści na wzbogacenie problematyki literatury europejskiej: symbolizm i jako jego konsekwencja – poszerzenie tematyki filozoficznej (zagadnienia „uniwersalne” I „ponadczasowe”) w dziełach literackich. Wzbogacenie środków stylistycznych służących analizie świata wewnętrznych przeżyć postaci i problemów natury ontologicznej.
- Zilustrowanie cech realizmu psychologicznego w prozie i dramacie europejskim II połowy XIX wieku.
- Wyjaśnienie istoty europejskiego modernizmu jako swoistego typu kultury. Pojęcie przełomu modernistycznego (antypozytywistycznego); główne wyznaczniki ideologii modernistycznej. Przyczyny i istota antagonizmu: artysta – filister. Przybliżenie sylwetek patronów filozoficznych sztuki przełomu XIX i XX wieku. Literackie odzwierciedlenia konfliktu: artysta – filistra w liryce, prozie i dramacie modernistycznym.
- Zjawisko cyganerii artystycznej doby modernizmu. Słynne cyganerie modernistyczne w Europie i Anglii (np. esteci spod znaku O. Wilde’a i W. Patera w Londynie; francuska bohema ze wzgórz Montmartre w Paryżu; berlińscy „cyganie” z winiarni „Pod Czarnym Prosiakiem”; włoska cyganeria artystyczna skupiająca się w „Café Greco” w Rzymie). Cechy strukturalne cyganerii.
- Rozumienie pojęć: „sztuka dla sztuki”, ideał poety-rzemieślnika, spleen, Weltschmerz, nirwana, „naga dusza”.
- Specyfika dramatu symbolistycznego przełomu wieków w literaturze powszechnej. Wyznaczniki gatunkowe i główni dramaturdzy europejscy. Francuska poezja symbolistyczna – jej specyfika i sylwetki twórcze najwybitniejszych poetów-symbolistów. Teoria ekspresjonizmu i jej odzwierciedlenie w praktyce literackiej twórców europejskich (poezja i proza).
- Omówienie wybranych problemów, motywów i zjawisk w literaturze modernistycznej: estetyzm w twórczości Oscara Wilde’a; status „poety wyklętego” na przykładzie biografii i twórczości Charlesa Baudelaire’a, Paula Verlaine’a i Artura Rimbauda; motywy nietzscheańskie; postać dekadenta i światopogląd dekadentki; paradoks i jego funkcje w twórczości Oscara Wilde’a; humor Georga Bernarda Shaw’a; europejska powieść modernistyczna (cechy strukturalne, przykłady różnych odmian); angielska powieść fantastyczno-naukowa; Conradowska powieść punktów widzenia.

Literatura podstawowa

Lektury obowiązkowe

1. *Antologia poezji modernistycznej*, wybór i opracowanie E. Brandenburska, Warszawa 1996
2. Balzac Honoré, *Stracone złudzenia* lub *Ojciec Goriot*
3. Baudelaire Charles, *Kwiaty zła*
4. Błok Aleksander, *Wiersze i poematy*
5. Bunin Iwan, *Szaleje i inne wiersze*
6. Conrad Joseph, *Lord Jim*
7. Czechow Antoni, *Trzy siostry*
8. Dickens Charles, *Klub Pickwicka*
9. Dostojewski Fiodor, *Zbrodnia i kara*
10. Flaubert Gustaw, *Pani Bovary*
11. George Stefan, *Wybór poezji* lub dramat do wyboru
12. Gorki Maksym, *Matka*
13. Huysmans Joris-Karl, *Na wspak*
14. Ibsen Henryk, *Dzika kaczka*
15. James Henry, *Daisy Miller*
16. Jastrun Mieczysław, *Symboliści francuscy. Od Baudelaire'a do Valery'ego*. Warszawa 1965.
17. Mallarmé Stéphane, *Wybór poezji*
18. Maeterlinck Maurycy, *Ślepcy*
19. Mann Tomasz, *Buddenbrokowie*
20. Maupassant Guy de, *Opowiadania* (wybór, m. in. *Baryleczka, Naszyjnik, Pchła, Idylla*)
21. Musil Robert, *Niepokoje wychowanka Törlessa*
22. *Od Chaucera do Larkina. 400 nieśmiertelnych wierszy 125 poetów anglojęzycznych z 8 stuleci*, antologia w wyborze i przekładzie S. Barańczaka, Kraków 1993.
23. Proust Marcel, *W poszukiwaniu straconego czasu*, t. 1: *W stronę Swanna*
24. Rilke Rainer Maria, *Poezje wybrane*
25. Rimbaud Artur, *Listy jasnowidza*
26. Rimbaud Artur, *Wybór poezji*
27. Rolland Romain, *Colas Breugnon*

28. Shaw George Bernard, *Pigmalion*
29. Strindberg August, *Panna Julia*
30. Tołstoj Lew, *Anna Karenina*
31. Ważyk Adam, *Od Rimbauda do Eluarda*, Warszawa 1964.
32. Wilde Oscar, *Portret Doriana Graya*
33. Verlaine Paul, *Wybór poezji*
34. Zola Emil, *Germinal*

Lektury uzupełniające (zalecane)

1. Banville Théodore de, *Wybór poezji*
2. Baudelaire Charles, *Sztuczne raje*
3. Conrad Joseph, *Tajfun* lub *Jądro ciemności*
4. Czechow Antoni, *Wiśniowy sad; Wybór opowiadań*
5. *Czescy symboliści, dekadenci, anarchiści przelomu XIX i XX wieku*, oprac. J. Baluch, BN, Wrocław 1983.
6. Dickens Charles, *Opowieści wigilijne*
7. Dostojewski Fiodor, *Bracia Karamazow*
8. Gautier Teofil, *Wybór poezji*
9. Hauptman Gerhart, *Tkacze*
10. Ibsen Henryk, *Upiory*
11. Leconte de Lisle Charles, *Wybór poezji*
12. Maeterlinck Maurycy, *Intruz; Wnętrze*
13. Nietzsche Fryderyk, *Tako rzecze Zarathustra*
14. Przesmycki Zenon (Miriam), *U poetów. Przekłady z poezji francuskiej, belgijskiej i włoskiej XIX wieku*, Warszawa 1921.
15. Rimbaud Artur, *Illuminacje; Sezon w piekle*
16. Shaw George Bernard, *Profesja pani Warren*
17. Strinberg August, *Ojciec* lub *Droga do Damaszku*
18. Swinburne Algernon Ch., *Wybór poezji*
19. Tołstoj Lew, *Wojna i pokój*
20. Turgieniew Iwan, *Ojcowie i dzieci*
21. Willde Oscar, *Dialogi o sztuce*
22. Whitman Walt, *Wybór poezji*
23. Yeats William Butler, *Wybór poezji*

Literatura przedmiotu

Opracowania obowiązkowe

1. Bachtin Michał, *Problemy poetyki Dostojewskiego*, przeł. N. Modzelewska, Warszawa 1970.
2. Bałutowa Bronisława, *Powieść angielska XX wieku*, Warszawa 1983.
3. Cassou Jean, Brunel Pierre, Claudon Francis i in., *Encyklopedia symbolizmu*, Warszawa 1992.
4. *Conrad w oczach krytyki światowej*, wybór szkiców Z. Najder, Warszaw 1974.
5. Dyboski Roman, *Sto lat literatury angielskiej*, Warszawa 1957.
6. Dyboski Roman, *Wielcy pisarze amerykańscy*, Warszawa 1958.
7. *Dzieje literatur europejskich*, t. 1-3, pod red. Władysława Floryana, Warszawa 1977 – 1991.
8. Eustachiewicz Lesław, *Strindberg na tle dramaturgii szwedzkiej w: tegoż, Dramat europejski w latach 1887-1918*, Warszawa 1993.
9. Friedrich Hugo, *Struktura nowoczesnej liryki*, Warszawa 1978.
10. Heistein Józef, *Literatura francuska XX wieku*, Warszawa 1991.
11. *Historia literatury rosyjskiej*, pod red. Mariana Jakubca, t. 2, wyd. 2, Warszawa 1976.
12. Honsza Norbert, *Nad twórczością Tomasza Manna*, Katowice 1972.
13. Kurecka Maria, *Czarodziej. Rzecz o Tomaszu Mannie*, Kraków 1993.
14. Lanson Gustaw, Tuffrau Pierre, *Historia literatury francuskiej*, wyd. 3, Warszawa 1971.
15. *Literatura rosyjska w zarysie*, pod red. Z. Barańskiego i A. Semczuka, Warszawa 1976.
16. Mackiewicz Stanisław, *Dostojewski*, Warszawa 1957.
17. Mroczkowski Paweł, *Zarys historii literatury angielskiej*, t. II (*Od preromantyzmu do czasów najnowszych*), Katowice 1978.
18. Moréas Jean, *Symbolizm w: A. Z. Makowiecki, Młoda Polska*, Warszaw 1987.
19. Międzyrzecki Artur, *Legenda Rimbauda w: tegoż, Rimbaud, Apollinaire i inni. (Wybór przekładów)*, Warszawa 1988.
20. *Od realizmu do preekspresjonizmu*, pod red. G. Matuszek, Kraków 2001.
21. Parandowski Jan, *Król życia*, Warszawa 1963.
22. Peyre Henri, *Co to jest symbolizm?*, Warszawa 1990.

23. Podraza-Kwiatkowska Maria, *Symbolizm w: Słownik Literatury polskiej XX wieku*, pod. red. A. Brodzkiej, M. Puchalskiej i in., Wrocław 1992.
24. *Proust w oczach krytyki światowej*, pod red. J. Błońskiego, Warszawa 1970.
25. Przesmycki-Miriam Zenon, *Maurycy Maeterlinck. Stanowisko jego w literaturze belgijskiej i powszechnej w: tegoż, Wybór pism krytycznych*, t. I, Kraków 1967.
26. Reizow Borys, *Flaubert*, Warszawa 1961.
27. Richard Lionel, Arnold Armin, Bablet Denis, Dube Wolf i in., *Encyklopedia ekspresjonizmu*, Warszawa 1996.
28. Rogalski Aleksander, *Pod północnym niebem. Sylwetki pisarzy skandynawskich*, Poznań 1969.
29. Rogalski Aleksander, *Trzy portrety niemieckie*, Poznań 1980.
30. Ruff Marcel A., *Baudelaire*, Warszawa 1967.
31. Sampson George, *Historia literatury angielskiej w zarysie*, Warszawa 1968.
32. Sérullaz Maurice, Pillement Georges i in., *Encyklopedia impresjonizmu*, Warszawa 1991.
33. Smaga Józef, *Wstęp do: F. Dostojewski, Zbrodnia i kara*, BN, Wrocław 1987.
34. Semczuk Antoni, *Lew Tolstoj*, Warszawa 1967.
35. Suwała Halina, *Emil Zola*, Warszawa 1968.
36. Szondi Peter, *Teoria nowoczesnego dramatu*, Warszawa 1976.
37. Śliwowski René, *Antoni Czechow*, Warszawa 1986.
38. Thibaudet Albert, *Historia literatury francuskiej. Od Rewolucji Francuskiej do lat trzydziestych XX wieku*, Warszawa 1997.
39. Van Tieghem Philippe, *Główne doktryny literackie we Francji*, Warszawa 1971.
40. Zola Emil, *Powieść eksperymentalna w: J. Kulczycka-Saloni, Pozytywizm*, Warszawa 1971.

Opracowania zalecane

1. Asmus Walenty F., *Lew Tolstoj*, Warszawa 1964.
2. Auerbach Emil, *Mimesis. Rzeczywistość przedstawiona w literaturze Zachodu*, t. 2, Warszawa 1968.
3. Barnes Julian, *Papuga Flauberta*, Warszawa 1992.
4. Boy-Żeleński Tadeusz, *Proust i jego świat w: tegoż, Pisma*, t. XIII, Warszawa 1958.

5. Dobijanka-Witczakowa Olga, *Wstęp do: Henryk Ibsen, Wybór dramatów*, t. I, BN, Wrocław 1984.
6. Dyboski Roman, *Amerykanin europejczykiem. Henry James w: tegoż, Wielcy pisarze amerykańscy*, Warszawa 1958.
7. Grzędzielska Maria, *Parnas w: Słownik literatury polskiej XIX wieku*, pod red. J. Bachórze i A. Kowalczykowej, Warszawa 1991.
8. Jastrun Mieczysław, *Postowie w: Rainer Maria Rilke, Poezje*, Kraków 1987.
9. Jastrun Mieczysław, *Wstęp do: Charles Baudelaire, Kwiaty zła*, Warszawa 1973.
10. Kocówna Barbara, „*Lord Jim*” *Josepha Conrada*, Warszawa 1969.
11. Kulczycka-Saloni Janina, *Emil Zola: kim być chciał – był?*, „Miesięcznik Literacki” 1967 nr 12.
12. Markowski Michał P., *Nietzsche. Filozofia interpretacji*, wyd. 2, Kraków 2001.
13. Naganowski Egon, *Robert Musil*, Warszawa 1980.
14. *Nuda w kulturze*, pod red. P. Czaplińskiego i P. Śliwińskiego, Poznań 1999.
15. Sygietyński Antoni, *Współczesna powieść we Francji. Gustaw Flaubert w: J. Kulczycka-Saloni, Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu*, Wrocław 1985.
16. Taine Hippolyte, *Historia literatury angielskiej*, Warszaw 1900.
17. Walas Teresa, *Dekadentyzm wśród prądów epoki (1. Treść i zakres pojęcia; 4. Światopogląd dekadenski)* w: tejże, *Ku otchłani*, Kraków 1986.
18. Wydmuch Marek, *Tomasz Mann*, Warszaw 1979.
19. Żurowski Maciej, „*Pani Bovary*” i rozwój powieści nowoczesnej, „Przegląd Humanistyczny” 1958 nr 4.
20. Żurowski Maciej, „*Samogłoski*” *Rimbauda*, „Przegląd Humanistyczny” 1962 nr 4.

Nazwiska osób prowadzących przedmiot:

dr Grażyna Legutko, dr Beata Utkowska, mgr Dorota Szwajcer, mgr Justyna Kmiecik

Osoba odpowiedzialna za przygotowanie niniejszego programu:

dr Grażyna Legutko

Nazwa jednostki prowadzącej kierunek: Instytut Filologii Polskiej UJK, Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski

Kierunek: filologia polska

Rok studiów: I rok drugiego stopnia, studia niestacjonarne, specjalność nauczycielska

Przedmiot: **Teoria kultury**

Wymagania wstępne: zaliczenie ćwiczeń z teorii kultury przed egzaminem z tego przedmiotu

Forma zajęć: wykład (10 godzin), ćwiczenia (20 godzin)

Liczba punktów ECTS:

Założenia i cele przedmiotu:

Zapoznanie z podstawowymi terminami i pojęciami dotyczącymi kultury oraz przekazanie podstawowego zasobu wiadomości, pomagającego w zrozumieniu najważniejszych współczesnych tendencji i zjawisk w kulturze (w świetle uwarunkowań historycznych) w oparciu o literaturę z zakresu antropologii społeczno-kulturowej, filozofii kultury, socjologii kultury, refleksji postmodernistycznej i *gender studies*. Przegląd i charakterystyka szkół teoretyczno-kulturowych. Umiejętność stosowania wiedzy kulturoznawczej w kontekście nauki o literaturze i języku, a także dostrzegania względności systemów wartości w różnych kulturach oraz różnorodności struktur społecznych i związanych z nimi instytucji życia społecznego.

Metody dydaktyczne:

Wykład; praca z tekstem teoretycznym (obejmującym problemy związane z teorią kultury); analiza i interpretacja tekstów źródłowych i artykułów programowych; heureka; dyskusja dotycząca zjawisk kulturowo-filozoficznych, socjologicznych i antropologicznych; samodzielna praca studentów (przygotowywanie referatów na temat poszczególnych badaczy kultury: filozofów, antropologów, socjologów itd. oraz dzieł prezentujących wybrane zagadnienia kulturowe).

Forma i warunki zaliczenia przedmiotu:

zaliczenie z oceną (ćwiczenia) i egzamin ustny z oceną.

Treści programowe:

- Pojęcie kultury i jej dziedziny. Problemy związane z definiowaniem pojęcia kultury . Poznanie różnych definicji kultury i przedmiotów teorii kultury.
- Geneza kultury. Różnorodność kultur – typy i systemy. Sposoby tworzenia kultury przez człowieka. Ponadjednostkowy charakter kultury. Ponadpokoleniowa transmisja kultury. Regularność zjawisk kulturowych i jej uwarunkowania (powszechność, trwałość, wiedza, normy).
- Rozumienie podstawowych pojęć: kultura materialna i duchowa; dobra i dziedzictwo kulturowe; relatywizm kultury; kontrkultura; subkultura; kultura alternatywna; pluralizm kulturowy; ethnos (jego elementy strukturalne); antropologia, etnologia,

etnografia i socjologia kultury (przybliżenie przedmiotu badań tych dyscyplin naukowych).

- Wyjaśnienie głównych zjawisk kultury i mechanizmów jej tworzenia. Kultura a natura; kultury prehistoryczne; kultura a cywilizacja.
- Pojęcie filozofii kultury. Filozoficzne podstawy teorii kultury.
- Definicja antropologii kulturowej. Metody badań stosowane w antropologii kultury. Pojęcie wzoru kultury. Wzory kultury (klasyfikacja). Podstawowe instytucje życia społecznego w ujęciu antropologicznym: instytucje małżeństwa i rodziny (ich warianty w kulturach światowych), instytucje magii i religii, instytucje organizacji społecznych związane z podziałem władzy. Mit i religia, symbol i archetyp (wyjaśnienie pojęć). Mowa a pismo. Istota myślenia technicznego i myślenia symbolicznego.
- Sylwetki wybitnych filozofów kultury i antropologów (m.in.: E. Cassirer, R. Benedict, C. Lévi-Staruss, M. Eliade).
- Kultura a społeczeństwo. Przedmioty socjologii kultury (zagadnienia związane z przekazem treści kulturowych). Kultura masowa (etapy umasowienia kultury; struktura społeczeństwa masowego; podstawowe zjawiska / wytwory kultury masowej). Problemy wynikające z masowości kultury (hybrydyzacja, komercjalizacja, konsumpcjonizm, homogenizacja).
- Współczesne modele przemian kulturowych. Pojęcie wielokulturowości. Wybrane kierunki kultury współczesnej: postmodernizm, feminizm, płeć uwarunkowana kulturowo (*gender*), globalizacja.
- Oddziaływanie przemian kulturowych na refleksję literaturoznawczą i językoznawczą.

Literatura podstawowa:

1. Bachtin M., *Twórczość Franciszka Rabelais'go a kultura ludowa średniowiecza i renesansu*, Kraków, 1975.
2. Bauman Z., *Globalizacja: I co z tego dla ludzi wynika*, Warszawa 2000.
3. Benedict R., *Wzory kultury*, tłum. J. Prokopiuk, wstęp A. Kłoskowska, Warszawa 2002.
4. Brzozowski S., *Kultura i życie w: tegoż, Eseje i studia o literaturze*, wybór, wstęp i oprac. H. Markiewicz, Wrocław 1990, t. 1.
5. Cassirer E., *Esej o człowieku: Wstęp do filozofii kultury*, Warszawa 1977.
6. Czarnowski S., *Kultura*, wyd. 3, Warszawa 1958.
7. Eliade M., *Sacrum, mit, historia*, tłum. A. Tatarkiewicz, wybór i wstęp M. Czerwiński, wyd. 2, Warszawa 1974.
8. Huizinga J., *Homo ludens. Zabawa jako źródło kultury*, tłum. M. Kurecka i W. Wirpsza, Warszawa 1967.
9. Kłoskowska A., *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, Warszawa 1964.
10. Kmita J., *O kulturze symbolicznej*, Warszawa 1982 (rozdz. II, s. 63-90).

11. Lévi-Strauss C., *Smutek tropików*, tłum. A. Steinsberg, wstęp L. Stomma, posłowie J. Kuroń i A. Friszke, wyd. 3, Łódź 1992.
12. Malinowski B., *Mit w psychologii ludów pierwotnych w: tegoż, Szkice z teorii kultury*, tłum. H. Buczyńska, H. Stasiak, T. Święcicka, Warszawa 1958.
13. Mc Luhan M., *Przekaznik, czyli przedłużenie człowieka w: tegoż, Wybór pism*, tłum. K. Jakubowicz, wybór J. Fuksiewicz, wstęp. K. T. Toeplitz, Warszawa 1975.
14. *Nowa świadomość płci w modernizmie. Studia spod znaku gender w kulturze polskiej i rosyjskiej u schyłku stulecia*, pod red. G. Ritza i in., Kraków 2000.
15. Ślęczka K., *Feminizm. Ideologie i koncepcje społeczne współczesnego feminizmu*, Katowice 1999.
16. Świerkocki M., *Postmodernizm. Paradygmat nowej kultury*, Łódź 1997.
17. Vincenz S., *Mała Itaka w: Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów*, pod red. A. Mencwela, Warszawa 2001, s. 425-431.
18. *Wiedza o kulturze, cz. I: Antropologia kultury. Zagadnienia i wybór tekstów*, pod red. A. Mencwela, Warszawa 2001.
19. *Wprowadzenie do wiedzy o kulturze. Zagadnienia i wybór tekstów*, pod red. G. Godlewskiego, Warszawa 1998.
20. Żółkiewski S., *Kultura, socjologia, semiotyka literacka. Studia*, Warszawa 1979.

Literatura uzupełniająca (zalecana):

1. Appadurai A., *Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji*, Warszawa 2005 (wstęp, rozdz. *Tu i teraz*).
2. *Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej*, red. i wybór M. Kempny, E. Nowicka, Warszawa 2003.
3. Bauman Z., *Ponowoczesność jako źródło cierpień*, Warszawa 2000.
4. Chałasiński J., *Kultura i naród. Studia i szkice*, Warszawa 1958.
5. Czerwiński M., *Kultura i jej badanie*, Wrocław 1971.
6. Eliade M., *Szamanizm i archaiczne techniki ekstazy*, Warszawa 2001
7. Escarpit R., *Rewolucja książki*, tłum. J. Pański, Warszawa 1969.
8. Fatyga B., *Śmietnik symboliczny w: Kulturowy wymiar przemian społecznych*, pod red. A. Jawłowskiej i in., Warszawa 1993.
9. Girard R., *Początki kultury*, tłum. M. Romanek, Kraków 2006.
10. Kmita J., *Kultura i poznanie*, Warszawa 1985.
11. Kroeber A. L., *Istota kultury*, tłum. P. Sztompka, wyd. 3, Warszawa 2002.

12. *Literatura i kultura polskiego średniowiecza. Człowiek wobec świata znaków i symboli*, pod red. P. Buchwald-Pelcowej i J. Pelca, Warszawa 1997.
13. McLuhan M., *Galaktyka Gutenberga w: tegoż, Wybór pism*, tłum. K. Jakubowicz, wybór J. Fuksiewicz, wstęp. K. T. Toeplitz, Warszawa 1975.
14. Nowicka E., *Świat człowieka – świat kultury. Systematyczny wykład problemów antropologii kulturowej*, Warszawa 1997.
15. *Pojęcia i problemy wiedzy o kulturze*, pod red. A. Kłoskowskiej, Wrocław 1991
16. *Różnica i różnorodność. O kulturze ponowoczesnej – szkice krytyczne*, Poznań 1996.
17. *U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego*, pod red. M. Kempnego, A. Kapciak, S. Łodzińskiego, Warszawa 1997.
18. Znaniecki F., *Nauki o kulturze. Narodziny i rozwój*, tłum. J. Szacki, wstęp J. Szczepański, wyd. 2, Warszawa 1992.

Nazwisko osoby prowadzącej przedmiot i odpowiedzialnej za przygotowanie niniejszego programu:

dr Grażyna Legutko

Sylabus I rok II stopnia (oprac. część staropolska: dr Marzena Wydrych; część nowożytna: dr Grażyna Legutko)

Nazwa jednostki prowadzącej kierunek: Instytut Filologii Polskiej UJK, Zakład Literatury Staropolskiej, Oświecenia i Romantyzmu oraz Pozytywizmu i Młodej Polski

Nazwa kierunku: Filologia polska I rok II stopnia (specjalność nauczycielska).

Nazwa przedmiotu: Historia literatury polskiej do 1918 roku

Przedmioty wprowadzające: Język polski w szkole średniej, polonistyczne studia I stopnia.

Wymagania wstępne: Ukończenie szkoły średniej, zakończone egzaminem maturalnym z języka polskiego, ukończenie licencjackich studiów polonistycznych.

Liczba godzin i forma zajęć: 20 godz.- wykład (w tym 10 godz. wykład z zakresu literatury staropolskiej oświecenia i romantyzmu; 10 godz. zakresu literatury pozytywizmu i Młodej Polski), 36 godz. – ćwiczenia (w tym 16 godz. ćw. z zakresu literatury staropolskiej oświecenia i romantyzmu).

Założenia i cele przedmiotu: Przegląd reprezentatywnych dzieł poszczególnych epok literackich. Wprowadzenie do metodologii ich interpretacji, osadzenie tekstów w tradycji literackiej. Charakterystyka procesów rozwojowych literatury, prądów literackich, konwencji artystycznych. Historycznoliteracka interpretacja i analiza wybranych utworów, reprezentatywnych dla poszczególnych epok, nurtów, gatunków literackich oraz ważniejszych autorów. Zapoznanie z wybranymi pracami analitycznymi i systematycznymi historyków literatury oraz przykładami publicystyki krytycznoliterackiej. Kształcenie i doskonalenie umiejętności samodzielnej analizy i interpretacji dzieł literackich poszczególnych epok.

Metody dydaktyczne: interpretacja i analiza wybranych dzieł literackich, praca z tekstem, heureka, wykład.

Forma i warunki zaliczenia przedmiotu: egzamin ustny z oceną, po uprzednim zaliczeniu sprawdzianów pisemnych częściowych.

Treści programowe:

1. Rodowody epok literackich:

- cechy kultury średniowiecznej,
- średniowieczna integracja działań kulturowych,
- renesans, humanizm, reformacja – podstawowe nurty kulturowe epoki odrodzenia,

- nowa, renesansowa hierarchia sztuk, jej znaczenie dla ukształtowania się nowożytnej mentalności artystycznej,
- barok – pierwsza nowożytna epoka kultur narodowych (sarmatyzm),
- skomplikowanie epoki i różnorodność propozycji twórczych (słowo, obraz, dźwięk – nowa integracja sztuk, barokowy eklektyzm estetyczny) – jako wynik różnorodnych czynników formujących epokę baroku,
- klasycyzm, sentymentalizm, rokoko – podstawowe pojęcia epoki oświecenia,
- fazy rozwojowe polskiego oświecenia – pozaliterackie uwarunkowania ich istnienia,
- światopogląd romantyczny, romantyczna historiozofia, koncepcja człowieka, poety i poezji, sztuka i literatura romantyczna wobec historii i egzystencji,
- Wielka Emigracja – dramat romantyczny jako propozycja formy otwartej,
- przemiany świadomości społeczno-kulturowej społeczeństwa polskiego po klęsce powstania styczniowego; wpływ zmian cywilizacyjnych doby pozytywizmu (rozwój przemysłu, upowszechnienie prasy) na społeczny kontekst literatury,
- wpływ europejskich koncepcji filozofii pozytywistycznej (A. Comte, J.S. Mill, H. Spencer, H. Taine, E. Renan, K. Darwin) na obraz literatury polskiej i kształtowanie charakterystycznych dla epoki poglądów (monizm przyrodniczy, utylitaryzm, organicyzm, scjentyzm, ewolucjonizm, determinizm),
- recepcja myśli A. Schopenhauera, F. Nietzschego, H. Bergsona, Z. Freuda, C. Lombroso, G. Le Bona wśród twórców i myślicieli okresu Młodej Polski; postawa dekadenceńska jako znamię zachowań wczesnej fazy modernizmu; witalizm i awangardyzm jako główne nurty twórczości dojrzałego i schyłkowego modernizmu na ziemiach polskich.

2. Dorobek literacki i zjawiska kulturowe poszczególnych epok:

- w procesie formowania się języka polskiego,
- łacina i polszczyzna w poszczególnych epokach (wrogość czy współistnienie – zasady i tendencje),
- religia a literatura – opozycja czy inspiracja?,
- polemiki literackie na temat nowych, charakterystycznych dla epoki wzorców osobowych (koncepcje bohaterów literackich),
- w zakresie gatunków literackich (gatunki charakterystyczne dla epoki – przyczyny popularności),
- znaczenie osiągnięć artystycznych poszczególnych epok dla rozwoju epok następnych,
- literatura wobec głównych wydarzeń historycznych i politycznych: romantyzm wobec powstania listopadowego; pozytywizm warszawski i konserwatyści galicyjscy wobec powstania styczniowego; Młoda Polska wobec rewolucji lat 1905 - 1907 oraz I wojny światowej, „ludzie podziemni” i narodziny „kulturalizmu polskiego”,
- problemy życia literackiego i geografia literacka (salony literackie Warszawy w XIX wieku, warszawska Szkoła Główna, sprawy dotyczące cenzura i obiegi alternatywne literatury, młodopolski kabaret, teatr i cyganeria krakowska, Młoda Polska „tatrzańska”, młodopolski Paryż literacki, wokół kulturotwórczej funkcji skandalu i legendy literackiej, antagonizm artysty i filistra);
- rola „przełomu antypozytywistycznego” i jego założeń (W. Dilthey, reprezentanci „filozofii życia”) w świadomości społecznej i artystycznej lat dziewięćdziesiątych XIX w.; nowe ugrupowania polityczne i nowe czasopisma; antyurbanizm; narodziny naturalizmu; polscy zwolennicy naturalizmu,

- wyznaczniki estetyczne i światopoglądowe głównych prądów i stylów literackich okresu Młodej Polski: parnasizm, impresjonizm, symbolizm, ekspresjonizm, secesja, neoklasycyzm, początki awangardy; rola publikacji prasowych („Życie”, „Chimera”, „Głos”) w kształtowaniu się nowych poglądów na temat sztuki i roli artysty w społeczeństwie; liryka impresjonistyczno-nastrojowa i liryka ekspresjonistyczno-symboliczna (wyznaczniki poetyki i światopoglądu),
- wybrane tematy literatury oraz publicystyki pozytywistycznej (emancypacja kobiet, asymilacja mniejszości narodowych, problem nierówności społecznej, praca u podstaw, praca organiczna) oraz młodopolskiej (legenda powstania styczniowego, nastrojowy pejzaż, erotyka, folklor, fascynacje kulturą Dalekiego Wschodu, egzotyzm, Biblia, antyk);
- postawy artystyczne, społeczne oraz filozoficzne drugiej połowy XIX w. i *fin de siècle*’u (organicznikowska, racjonalistyczna, naturalistyczna, dekadencja, autotematyczna, szydercza, rewolucyjna, neoromantyczna),
- narodziny popularnego obiegu literatury.

3. Ważniejsi pisarze staropolscy, oświeceniowi, romantyczni, pozytywistyczni i młodopolscy – biografia literacka, osadzenie w epoce, orientacja w tematyce twórczości oraz uprawianych gatunkach literackich.

4. Zapoznanie z następującymi pojęciami i utrwalenie umiejętności posługiwania się nimi:

alegoria, anakreontyk, antropocentryzm, antyk, apokryf, arkadia, ateizm, bajka, ballada, barok, biblia, biografia, bohater romantyczny, czasopiśmiennictwo, czucie, czułość, cykl literacki, deizm, dialog, diariusz, dowcip, dramat liturgiczny, dramat romantyczny, elegia, emblemat, emigracja (Wielka Emigracja) epigramat, epika, epikureizm, epitafium, epos, epos (poemat) heroikomiczny, erotyk, fabuła, figlik, filozofia, fraszka, gawęda (szlachecka) geniusz, gust, hagiografia, historiografia, horacjanizm, humanizm, hymn, imaginacja, kazanie, klasycyzm, komedia, Komisja Edukacji Narodowej, komizm, koncept, konceptyzm, kontreformacja, kronika, krytyka literacka i teatralna, Kuźnica Kołtająowska, legenda, libertynizm, liryka, list poetycki, literatura mieszczańska, literatura okolicznościowa, literatura sowizdrzalska, literatura ziemiańska, makaronizm, manieryzm, mecenat, metafora, mesjada, mimesis, misterium, mitologia, „Monitor”, moralitet, narrator kontuszowy, natura, neostoicyzm, obiady czwartkowe, oda, osjanizm, oświecenie, pamflet, pamiętnik, panegiryk, parabola, parodia, paszkwil, petrarkizm, pieśń, planctus, poemat opisowy, poezja kunsztowna, poezja polityczna, polemiki literackie, powieść, powieść poetycka, przysłowie, psalm, psalterz, pseudonim, publicystyka, reformacja, relatywizm, renesans, retoryka, rokoko, romans, romantyzm, romantyczna historiozofia, romantyczna wyobraźnia, salony literackie, sarmatyzm, satyra, sentencja, sentymentalizm, sielanka, sonet, stoicyzm, symbol, średniowiecze, teatr, Teatr Narodowy, teizm, teocentryzm, tragedia, tragizm, tren, utopia, waleta, wieszcz, „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”, zakony; tendencyjność; powieść tendencyjna (cechy poetyki); pozytywizm; „praca organiczna” i „praca u podstaw”; realizm; powieść realistyczna (wyznaczniki gatunkowe); wiarygodność powieści historycznej; kwestia „kobieca” (emancypacja); problem asymilacji Żydów; powieść realistyczna, naturalistyczna powieść eksperymentalna; szkic; obrazek; nowela; felieton; kronika; listy z podróży; reportaż; pojęcie przełomu antypozytywistycznego; parnasizm; dekadentyzm; *fin de siècle*; impresjonizm; symbolizm; ekspresjonizm; synkretyzm; synestezja; polifonia narracji; powieść młodopolska (cechy gatunkowe); powieść autotematyczna; dziennik intymny; dramat symboliczny; młodopolski poemat prozą.

Literatura:**Lektura obowiązkowa:****Średniowiecze:**

1. *Średniowieczna pieśń religijna polska*, oprac. M. Korolko, Wrocław 1980 BN I 65.
2. *Polska poezja świecka XV w.*, oprac. M. Włodarski, Wrocław 1997 BN I 60 (*Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią, Pieśń o Wilefcie*, jeden wierszowany list miłosny).
3. *Średniowieczna proza polska*, oprac. S. Vrtel-Wierczyński, Wrocław 1959 BN I 68 (*Kazania Świętokrzyskie, Gnieźnieńskie, Rozmyślenia Przemyskie*, po jednym fragmencie tłumaczenia Biblii).
4. Anonim Gall, *Kronika polska*, przeł. R. Grodecki, oprac. M. Plezia, Wrocław 1989 BN I 59.

Odrodzenie:

1. Mikołaj Rej, *Pisma wierszem*, wybór i oprac. J. Krzyżanowski, Wrocław 1954 BN I 151 (*Krótką rozprawą, Figliki*).
2. Mikołaj Rej, *Żywot człowieka poczciwego*, oprac. J. Krzyżanowski, Wrocław 1956 BN I 152.
3. Mikołaj z Wilkowiecka, *Historyja o chwalebnyim Zmartwychwstaniu Pańskim*, oprac. J. Okoń, Wrocław 1971 BN I 201 (redakcja A).
4. Jan Kochanowski, *Dzieła polskie*, opr. J. Krzyżanowski, Warszawa 1989 (*Fraszki, Pieśni, Treny, Odprawa posłów greckich, Psalterz Dawidów*).
5. Mikołaj Sęp-Szarzyński, *Rytmy, abo Wiersze polskie...*, oprac. J. Krzyżanowski, Wrocław 1973 BN I 118.
6. Piotr Skarga, *Kazania sejmowe*, oprac. J. Tazbir i M. Korolko, Wrocław 1972 BN I 70.

Barok:

1. Krzysztof Opaliński, *Satyry*, oprac. L. Eustachiewicz, Wrocław 1953 BN I 147.
2. Jan Andrzej Morsztyn, *Utwory zebrane*, oprac. L. Kukulski, Warszawa 1971 (wybór z *Kanikuły* i *Lutni* oraz przekład – np. *Cyd*).

3. *Antologia literatury sowizdrzalskiej*, oprac. S. Grzeszczuk, Wrocław 1985 BN I 186.
4. *Poeci polskiego baroku*. Antologia, oprac. J. Sokołowska, K. Żukowska, Warszawa 1965, t 1-2 (wiersze: W. Kochowskiego, J.A. Morsztyna, D. Naborowskiego, E. Drużbackiej, S. H. Lubomirskiego, Z. Morsztyna, K. Opalińskiego, W. Potockiego).
5. Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki*, oprac. W. Czapliński, Wrocław 1968 BN I 62 (okres wojenny).
6. *Dramaty staropolskie*. Antologia, oprac. J. Lewański, t. 4 Warszawa 1961 (*Piotr Baryka, Z chłopą król*), t. 5 Warszawa 1963 (S. H. Lubomirski, *Ermida królowna pasterska...*).

Oświecenie:

1. *Abyśmy o ojczyźnie naszej radzili*. Antologia publicystyki doby stanisławowskiej, oprac. Z. Goliński, Warszawa 1984.
2. *Monitor*. Wybór, oprac. E. Aleksandrowska, Wrocław 1976 BN I 226 (wstęp i 5 artykułów do wyboru).
3. *Zabawy Przyjemne i Pożyteczne*. Wybór, oprac. J. Platt, Wrocław 1968 BN I 195 (wstęp i kilka tekstów).
4. *Poezja polskiego oświecenia*. Antologia, oprac. Jan Kott, Warszawa 1956 (utwory: A. Naruszewicza, I. Krasickiego, S. Trembeckiego, T. K. Węgierskiego, F. D. Książnika, F. Karpińskiego, F. K. Dmochowskiego, J. U. Niemcewicza, J. Jasińskiego oraz anonimowa poezja polityczna)
5. Ignacy Krasicki, *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki*, oprac. M. Klimowicz, Wrocław 1975 BN I 41.
6. Ignacy Krasicki, *Monachomachia i Antymonachomachia*, oprac. Z. Goliński, Wrocław 1977 BN I 197.
7. Ignacy Krasicki, *Satyry i Listy*, oprac. Z. Goliński, Wrocław 1999 BN I 169.
8. Franciszek Zabłocki, *Fircyk w zalotach*, oprac. J. Pawłowiczowa, Wrocław 1986 BN I 176
9. Julian Ursyn Niemcewicz, *Powrót posła oraz Wybór bajek politycznych*, oprac. Z. Skwarczyński, Wrocław 1981 BN I 4.

10. Wojciech Bogusławski, *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale*, oprac. M. Rulikowski, Wrocław 1956 BN I 162.
11. *Polska tragedia neoklasycystyczna*, oprac. D. Ratajczak, Wrocław 1988 BN I 260 (jeden z tekstów).
12. *Polski romans sentymentalny*, oprac. A. Witkowska, Wrocław 1971 BN I 206 (jeden z tekstów).
13. *Idylla polska. Antologia*, oprac. A. Witkowska, I. Jarosińska, Wrocław 1995, BN I 284.

Romantyzm:

1. Antoni Malczewski, *Maria*, oprac. S. Makowski, Warszawa 1982
2. Adam Mickiewicz, *Ballady i romanse*, oprac. S. Makowski, Warszawa 1982
3. Adam Mickiewicz, *Grażyna*, Warszawa 1986
4. Adam Mickiewicz, *Dziady*, oprac. A. Cieśla-Korytowska, Kraków 1998
5. Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, oprac. J. Odrowąż-Pieniążek, Wrocław 1984
6. Juliusz Słowacki, *Kordian*, oprac. M. Ingot, Wrocław 1985
7. Juliusz Słowacki, *Balladyna*, oprac. M. Ingot, Wrocław 1976.
8. Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*, oprac. M. Janion, M. Grabowska, Wrocław 1970.
9. Zygmunt Krasiński, *Irydion*, oprac. W. Kubacki, Wrocław 1967.
10. Cyprian Kamil Norwid, *Promethidion*, oprac. J. Trzynadłowski, Wrocław 1967
11. Cyprian Kamil Norwid, *Pierścień wielkiej Damy*, oprac. S. Świontek, Wrocław 1990
12. Cyprian Kamil Norwid, *Vade-mecum*, oprac. J. Fert, Wrocław 1999
13. Józef Korzeniowski, *Kolokacja*, Kraków 2003
14. Narcyza Żmichowska, *Poganka*, oprac. T. Żeleński (Boy), Wrocław 1950
15. Józef Ignacy Kraszewski, *Stara baśń*, oprac. W. Danek, S. Burkot, Wrocław 1998
16. Aleksander Fredro, *Śluby panieńskie*, oprac. M. Ingot, Wrocław 1986
17. Aleksander Fredro, *Pan Jowialski*, oprac. W. Billip, Wrocław 1968

Pozytywizm:

1. *Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu*, oprac. J. Kulczycka-Saloni (BN)
2. Asnyk Adam, *Wiersze wybrane*. Wybór i wstęp J. Z. Jakubowski, Warszawa 1973.
3. Dygasiński Adolf, *Zając; Beldonek*; wybór opowiadań (np. *Wilk, psy i ludzie; Co się*
4. *dzieje w gniazdach*)
5. 46. Konopnicka Maria, *Wybór poezji*, wybór nowel (np. *Dym; Mendel Gdański; Nasza*
6. *szkapa; Miłosierdzie gminy*)
7. Orzeszkowa Eliza, *Marta; Nad Niemnem; Cham*; wybór opowiadań (np. *A...B...C...;*
8. *Tadeusz; Dobra pani; Gloria victis*)
9. Prus Bolesław, *Kroniki* (wybór – jeden tom); *Placówka; Lalka; Emancypantki;*
- Faraon;*
10. wybór opowiadań (np. *Antek; Katarynka; Kamizelka; Omyłka; Z legend dawnego*
- Egiptu*)
11. Sienkiewicz Henryk, *Trylogia; Bez dogmatu; Quo vadis*; wybór opowiadań (np.
12. *Humoreski z teki Worszyły; Szkice węglem; Janko Muzykant; Latarnik; Sachem; Z*
13. *pamiętnika poznańskiego nauczyciela; Organista z Ponikły*)
14. Sygietyński Antoni, *Na skalach Calvados*
15. Witkiewicz Stanisław, *Na przełęczy; Sztuka i krytyka u nas*
16. Zapolska Gabriela, *Menażeria ludzka; Kaśka Kariatyda; Moralność pani Dulskiej*

Młoda Polska:

1. *Programy i dyskusje literackie okresu Młodej Polski*, oprac. M. Podraza-Kwiatkowska (BN)
2. *Antologia liryki Młodej Polski*, wstęp, wybór i oprac. I. Sikora, Wrocław 1990
3. Berent Wacław, *Próchno lub Ozimina*
4. Boy-Żeleński Tadeusz, *Znasz-li ten kraj; Słówka* (wybór)
5. Irzykowski Karol, *Pałuba* (BN)
6. Kasprowicz Jan, *Wybór poezji* (w tym *Hymny*)
7. Kisielewski Jan August, *W sieci*
8. Leśmian Bolesław, *Sad rozstajny*
9. Miciński Tadeusz, *Wybór poezji*

10. Przybyszewski Stanisław, *Wybór pism (Confiteor; O dramacie i scenie; Złote runo)*
11. Reymont Władysław Stanisław, *Chłopi; Ziemia obiecana*
12. Rittner Władysław, *W małym domku*
13. Staff Leopold, *Wybór poezji*
14. Strug Andrzej, *Dzieje jednego pocisku*
15. Tetmajer Kazimierz, *Wybór poezji; Na Skalnym Podhalu* (wybór: 3-4 teksty)
16. Wyspiański Stanisław, *Wesele; Wyzwolenie*
17. Żeromski Stefan, *Ludzie bezdomni; Wierna rzeka; Popioły; Dzieje grzechu; wybór opowiadań (Rozdziobią nas kruki i wrony...; Zmierzch; Zapomnienie; Siłaczka; Echa leśne)*

Lektura uzupełniająca:

Literatura polska:

1. *Najstarsze zabytki języka polskiego*, oprac. W. Taszycki, Wrocław 1975 BN I 104.
2. Jan Długosz, *Bitwa grunwaldzka*, oprac. J. Dąbrowski, Kraków 1922 BN I 31 (bez wstępu).
3. *Proza polska wczesnego renesansu*, oprac. J. Krzyżanowski, Warszawa 1954 (*Rozmowy Marchołta z Salomonem, Historyja Aleksandra...*).
4. Andrzej Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej*, przeł. C. Bazylik [w:] A. F. Modrzewski, *Dzieła wszystkie*, t. 1, Warszawa 1953 (fragmenty).
5. *Poeci polskiego renesansu. Antologia*, oprac. J. Sokołowska, Warszawa 1959 (Biernat z Lublina, Marcin Bielski) lub *Patrząc na rozmaite świata tego sprawy. Antologia polskiej poezji renesansowej*, oprac. J. Sokołowska, Warszawa 1984.
6. Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, oprac. R. Pollak, Wrocław 1970 BN I 88 (wybór).
7. *Literatura barska. Antologia*, oprac. J. Maciejewski, Wrocław 1976 BN I 108 (lub wiersze konfederackie z antologii *Poeci polskiego baroku. Antologia*, oprac. J. Sokołowska, K. Żukowska, Warszawa 1965).
8. *Świat poprawiać - zuchwale rzemiosło. Antologia poezji polskiego Oświecenia*, oprac. T. Kostkiewiczowa, Z. Goliński, Warszawa 1981.
9. Jan Potocki, *Rękopis znaleziony w Saragossie*, przeł. i oprac. L. Kukulski, Warszawa 1965.
10. Adam Mickiewicz, *Dzieła poetyckie*, oprac. T. Pini, Warszawa 1994

11. Juliusz Słowacki, *Sen srebrny Salomei*, oprac. A. Kowalczykova, Wrocław 1992
12. Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*, oprac. E. Sawrymowicz, Wrocław 1954
13. Juliusz Słowacki, *Wiersze*, oprac. J. Brzozowski, Z. Przychodzki, Poznań 2005.
14. Zygmunt Krasiński, *Psalmy przyszłości*, Kraków 2002
15. Seweryn Goszczyński, *Zamek kaniowski*, Kraków 2002
16. Walery Łoziński, *Zaklęty dwór*, opr. J. Krzyżanowski, Wrocław 1959
17. Waław Rzewuski, *Pamiętki Soplicy* (wybór), oprac. Cz. Hernas, Wrocław 1997.
18. Ignacy Kraszewski, *Bruhl*, oprac. J. Feldman, Wrocław 1969
19. Waław Sieroszewski, *Dno nędzy*
20. Henryk Sienkiewicz, *Listy z podróży do Ameryki* (wybór).
21. A. Świętochowski, cykl nowelistyczny *O życie*, felietony z cyklu *Dumania*
22. *pesymisty*.
23. Gustaw Daniłowski, *Maria Magdalena lub Jaskółka*.
24. Ignacy Dąbrowski, *Śmierć*.
25. Roman Jaworski, *Historie maniaków*.
26. Władysław Orkan, *W roztokach*.
27. Karol Hubert Rostworowski, *Judasz z Kariothu*.
28. Stanisław Wyspiański, *Kłątwa*.
29. Stefan Żeromski, *Dzienniki* (Wybór), oprac. J. Kądziała, Wrocław 1980 (BN).
30. Jerzy Żuławski, *Eros i Psyche; Stara Ziemia*

Teksty kultury:

1. Biblia (*Stary Testament - Księgi: Rodzaju, Wyjścia, Hioba, Psalmów, Koheleta, Pieśń nad Pieśniami, Lamentacje Jeremiasza; Nowy Testament – Ewangelie: wg św. św. Mateusza, Marka, Łukasza, Jana, Dzieje Apostolskie, Apokalipsa św. Jana*) – wydanie zalecane: Biblia Tysiąclecia. Pismo święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, *Poznań-Warszawa 1971 i nast.*
2. Robert Graves, *Mity greckie*, przeł. H. Krzeczkowski, Warszawa 1992 lub Jan Parandowski, *Mitologia*
3. Jerzy Jedlicki, *Jakiej cywilizacji Polacy potrzebują: studia z dziejów idei i wyobraźni XIX wieku*, Warszawa 1988.
4. *Mieszczaństwo i mieszczańskość w literaturze polskiej drugiej połowy XIX wieku*, red. E. Ichnatowicz, Warszawa 2000.

5. Waldemar Okoń, *Sztuki siostrzane. Malarstwo i literatura w drugiej połowie XIX wieku*, Wrocław 1992.
6. Anna Sieradzka, *Peleryna, tren i konfederatka. O modzie i sztuce polskiego modernizmu*, Wrocław 1991.

Literatura przedmiotu (obowiązkowa):

Podręczniki:

1. Teresa Michałowska, *Średniowiecze*, Warszawa 1995.
2. Jerzy Ziomek, *Renesans*, Warszawa 1980 i nast.
3. Czesław Hernas, *Barok*, Warszawa 1980 i nast.
4. Mieczysław Klimowicz, *Oświecenie*, Warszawa 1980 i nast.
5. Alina Witkowska, *Ryszard Przybylski, Romantyzm*, Warszawa 1997 i nast.
6. Henryk Markiewicz, *Pozytywizm*
7. Ewa Ihnatowicz, *Literatura polska drugiej połowy XIX w. (1864-1914)*
8. Artur Hutnikiewicz, *Młoda Polska*
9. Andrzej Makowiecki, *Młoda Polska* (w serii: Biblioteka „Polonistyki”)

Słowniki i encyklopedie:

1. *Słownik literatury staropolskiej*, red. T. Michałowska, Wrocław 1990 i nast.
2. *Słownik literatury polskiego oświecenia*, red. T. Kostkiewiczowa, Wrocław 1991 i nast.
3. *Słownik literatury polskiej XIX wieku*, red. A. Kowalczykova, J. Bachórz, Wrocław 1991 i nast.
4. *Słownik Literatury Polskiej XX wieku*, red. A. Brodzkiej, M. Puchalskiej i in., Wrocław 1992.
5. *Słownik terminów literackich*, red. J. Sławiński, Wrocław 1988 i nast.
6. *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 1, Warszawa 1984 (i nast.), t. 2, Warszawa 1985 (i nast.)

Nazwiska osób prowadzących: dr Grażyna Legutko, dr Marzena Wydrych-Gawrylak.